

Passief roken wordt stilaan een belangrijk aandachtspunt voor de Europese autoriteiten en een aantal lidstaten. Passief roken houdt ernstige risico's in voor de gezondheid en het milieu.

Inleiding

Passief roken is wat niet-rokers ervaren als ze de tabaksrook inademen die anderen in de omringende atmosfeer hebben gebracht. Deze rook ontstaat door de verbranding van tabak en de lucht die een roker uitademt: slechts 15% van de sigarettenrook wordt door de roker ingeademd (hoofdstroom-rook); de rest (nevenstroom-rook) wordt in de omringende atmosfeer gebracht en kan door de andere aanwezigen worden ingeademd.

Tabaksrook bevat meer dan 4.000 chemische stoffen, waarvan er meer dan 50 bewezen kankerverwekkend en meer dan 100 giftig zijn. Sommige van deze stoffen zijn sterker geconcentreerd in nevenstroom-rook dan in hoofdstroom-rook (die door de roker wordt ingeademd).

De gevaren van passief roken

Een studie die in april 2004 in het British Medical Journal[1] werd gepubliceerd, benadrukt de rampzalige gevolgen van passief roken. Volgens de auteurs ligt het mortaliteitsrisico 15% hoger bij volwassenen die met een roker samenleven, ook al hebben ze zelf nooit gerookt. In mei van hetzelfde jaar bracht het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek van de WHO passief roken onder bij de groep van de menselijke carcinogenen. Het agentschap toonde aan dat bepaalde niveaus van onvrijwillige blootstelling longkanker veroorzaakten bij mensen die nooit hadden gerookt [2]. De organisatie wees er ook op dat mensen die met rokers samenleven 25% meer risico lopen op coronaire hartziekten[2]. Tabaksrook is ook bijzonder schadelijk voor kinderen en verhoogt bij hen het risico van infecties van het ademhalingsstelsel, weerkerende oorinfecties, astma-aanvallen, vertraagde ontwikkeling in de baarmoeder, een laag geboortegewicht en wiegendood. En dan hebben we het nog niet gehad over de onaangename effecten waardoor niet-rokers worden geplaagd in een rokerige omgeving, zoals: hoesten, hoofdpijn, oogirritatie, misselijkheid, ademhalingsproblemen, enz. Naar schatting was blootstelling aan nevenstroom-rook in 2001 in de EU-15 alleen al verantwoordelijk voor 50 tot 100.000 doden per jaar [3]. De Europese Gemeenschap werkt actief aan een antirookbeleid. Op de volgende twee websites vindt u talrijke artikels, nieuwsberichten en informatie: www.help-eu.com and http://europa.eu.int/comm/health/.../tobacco_en.htm.

Het Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) van de WHO, het eerste volksgezondheidsverdrag ter wereld, werd op 21 mei 2003 op de 56e World Health Assembly unaniem door de 192 lidstaten van de WHO aanvaard. Dit verdrag is het eerste internationale juridische instrument voor het beperken van het aantal tabaksdoden en -ziekten in de hele wereld. Het verdrag werd van kracht op 27 februari 2005 en werd door de 25 EU-landen ondertekend en door 13 landen geratificeerd.

Het wetgevend kader

Op EU-niveau wordt passief roken aangepakt in een richtlijn en een aanbeveling. De richtlijn betreffende gezondheid en veiligheid op het werk (89/391/EEC) stipuleert meer bepaald "In de toiletten moeten de nodige maatregelen worden genomen om niet-rokers te beschermen tegen het ongemak dat door tabaksrook wordt veroorzaakt". In 2002 nam de Raad een aanbeveling aan die de lidstaten ertoe aanzet wetgevende maatregelen te nemen om niet-rokers te beschermen tegen passief roken op de arbeidsplaats, in afgesloten openbare ruimten en in het openbaar vervoer. [4]

Het wetgevend kader en de acties om de schadelijke effecten van passief roken tegen te gaan, verschillen van land tot land. Ierland en Noorwegen zijn momenteel de enige landen waar roken volledig verboden is in alle werkplaatsen en in bars en restaurants. Het doel is het personeel te beschermen tegen blootstelling aan een rokerige omgeving en zo hun gezondheid te beschermen. In Ierland wordt het verbod voor 94% gerespecteerd in alle sectoren. In feite rookt één roker op vijf niet meer in het bijzijn van anderen. De Ierse rokers bevestigen ook dat ze thuis minder roken. Dat betekent dat de wet de mensen bewust heeft gemaakt van de schadelijke effecten van passief roken. De meeste lidstaten van de EU opteerden voor een rookverbod op publieke plaatsen. Sommige lidstaten, zoals Ierland, Italië, Malta, Finland, Nederland en Zweden verbieden roken op de arbeidsplaats, maar ze hebben niet allemaal de hotel- en cateringsector in dit verbod opgenomen. Vele landen (Frankrijk, België, Polen, Hongarije, Estland, Finland) hebben de sector de mogelijkheid geboden om ruimten voor rokers en niet-rokers te creëren.

Obstakels voor het afdwingen van de wetten

Er zijn vaak geen of onvoldoende inspecties en sancties, en dat zou moeten veranderen. De term "passief roken" is ook te vaag, moeilijk afdwingbaar en biedt geen bescherming omdat de rook van de rokersruimte zich met de lucht in de niet-rokersruimte kan vermengen. Een volledig verbod is de beste optie. Als dit niet haalbaar is, kunnen de rokersruimten best worden vervangen door een gesloten ruimte.

Specifieke acties voor het bevorderen van een algemeen rookverbod

Tussen het moment waarop een wet tegen passief roken wordt gestemd en in werking treedt, kunnen debatten, onderzoeken en persartikels de bevolking meer bewust maken van het probleem (Zweden, Spanje, Frankrijk, België, enz.).

Instrumenten om een wet tegen passief roken te ondersteunen

Naast de belangrijkste controlemiddelen hebben Ierland en Malta een ruim gamma instrumenten ingezet om hun bevolking te helpen, zoals:

- Een telefoonnummer waar men informatie kan verkrijgen over de nieuwe wet en over stoppen met roken ("Quitline") (in Malta wordt het telefoonnummer op de pakjes sigaretten vermeld).
- Een voorafgaande publiciteitscampagne in het hele land.

De positieve effecten van een antirookwetgeving worden in talrijke studies genoemd. In 2002 bewees het British Medical Journal dat een totaal rookverbod op de werkplaats de rokers ertoe aanzet 29 % minder te roken. [5]

Besluit

Moeten we naar een wetgeving op passief roken (zoals in Ierland) op Europees niveau ?

Het is sterk aan te bevelen dat alle regeringen het Ierse voorbeeld volgen en roken op openbare plaatsen/op de werkplaats verbieden. Het rookverbod zal niet alleen de rokers beschermen, maar ook de klanten die worden blootgesteld aan de schadelijke kankerverwekkende stoffen in giftige omgevingsrook. Zoals in recente documenten wordt aangetoond (bv. reflection paper voor de nieuwe gezondheidsstrategie van de EU 2004) is preventie in de vorm van rookvrije openbare plaatsen/arbeidsplaatsen een fantastische mogelijkheid om een overtuigende, visionaire en doeltreffende verandering tot stand te brengen! We hopen dat de Commissie en de nationale regeringen meer goede praktijken op basis van dit principe zullen bevorderen en de bewijzen zullen gebruiken om de simplistische roep naar minder anti-tabakswetgeving van de traditionele industriële lobbies te weerleggen!

Goede praktijken uitwisselen

De meeste lidstaten die hun wetten willen herzien, kijken naar het voorbeeld van Ierland, Italië, Malta en Noorwegen. Het is bewezen dat een totaal rookverbod gemakkelijker kan worden opgelegd dan een gedeeltelijk verbod, dat verwarrend is en tot discussies tussen rokers en niet-rokers leidt. Toen het totale rookverbod in Ierland en Noorwegen werd ingevoerd in 2004 werd de wetgeving beter gerespecteerd.

Bronnen:

- [1] Sarah E Hill, "Mortality among never smokers living with smokers", British Medical Journal, 05.04.2004.
- [2] WHO International Agency for Research on Cancer. Monograph on the evaluation of the risk to humans: tobacco smoke and involuntary smoking. Lyon, France 2004; Vol 83. <http://monographs.iarc.fr>
- [3] British Medical Association (2002). Towards Smoke-Free Public Places. London, UK, November. www.bma.org.uk
- [4] Council Recommendation of 2 December 2002 on the prevention of smoking and on initiatives to improve tobacco control (2003/54/EC), Official Journal L 022, 25/01/2003 P. 0031 – 0034
- [5] Fichtenberg and Glantz (2002). Effect of smoke-free workplaces on smoking behaviour: Systematic Review, BMJ vol.325, 27 July

Opmerkingen:

- Dit persbericht werd samengesteld op basis van de expertise van leden van het Europees Netwerk voor Rookpreventie (april 2005).
- "De visies die in dit document worden vermeld, mogen in geen geval worden beschouwd als officiële standpunten van de Europese Commissie"
- De links en bronnen moeten in de tekst worden vermeld.
- In het raam van de nieuwe antirookcampagne "HELP – For a life without tobacco" die door de Europese Commissie werd gelanceerd, zullen er regelmatig (van april tot november) persberichten worden uitgegeven om de media relevante gezondheidsinformatie te verstrekken om de maatregelen van de "HELP"-campagne te begeleiden, te verlengen en te intensifiëren.

